Бэрь дойдулар пролетарийдара, холбоҥут!

САНГА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыннан 15 күнүттэн тахсар

ССКП Чурапчыгаадаҕы райкомуй уонна народнай депутаттар ороҥуоннаах Советтарын органа

№ 150 (6442). 1986 сыл. Ахсынньы 16 күнэ. ОПТУОРУННЬУК

Сыаната 3 харчы.

АНАЛЛААХ ЫЙДАР ДАЛААҺЫННАРЫН КЭҢЭТИЭХХЭ

Дойду бүттүүнэ кэҥиҥ саймахха сана Үөн аспыт Улуу Октябрьскай социалистическай революция 70 сыла туолар юбилейын достойнайдык көрсөр иннин үлэҕэ, үөрэхха, политическай олоҕо өрө көтөҕүллүү быһыытыгар-майгыытыгар олорор. Республикаҕа жизнилэҕэ туһайыллан ораас өрүттээх дьаһаллар ыытыллаллар. Оборгон бирии бочуоннаахтарынан бырааттыы союзнай республикалар ыйдарын тэриллиэ буолар. Аналлаах ыйдар сүрүн сыаллара туһаннаах союзнай республика туһунан дьоҥҥо-сэргэҕэ кэҥиҥник кэпсээһин, интернациональнай сибээһи бөҕөргөтүү.

Ороҥуонтан аналлаах ыйдар сүрүн дьаһалларынан ороҥуон киниитэр үлэ коллективтара союзнай республикаларга аналлаах тематическай биччэрдэри тэриллэн ыытыллаллара, нэһилиэктэргэ драматическай коллективтары көрүү буолаллар. Сөтүнньэ ыйтан саҕаламыан тематическай биччэрдэри көрүү-көҥкүрсүү ыытан кинн бальыһа, Чурапчы орто оскуолатын, нэһилиэннэни блокдьаһах өнөтүнэн хааччыйар производственнай управление коллективтара РСФСР-тар, Армениядаа уонна Беларуссияҕа аналлаах биччэрдэри тэриллэрэ нэһилиэннэҕэ кэҥиҥ бириэбилин ыыллылар. Нэһилиэктэргэ бу күннэргэ драмколлективтары көрүү эмиэ саҕаланна.

Бырааттыы союзнай республикаларга аналлаах ыйдары ыытыы биччэрдэх иннэ дьаһалларынан муҥурданыыллар. Аналлаах ыйдары үөрүүлээх быһыытыгар-майгыытыгар аһыы, түмүктээһин оноһуллуубат. Бырааттыы союзнай республикаларга аналлаах үлэ ааттаах, декадаларга, коллективтар сирэй куоластарыгар киирсиилэрэ тэриллиэт. Оттон итиилэр ыытылларыгар-хааччыйарыгар уонна түмүктэрэ таһаарыллан кыайылаах-быһаарылаах иннэхтээхтэрэ, туһунан ССКП обкомун итиннэхэ туһаннаах уураахтар чочуу ыыллан турар. Партийнай, профсоюзнай уонна комсомольскай тэриллэр итиннэхэ баар, кыаҕы сиэ туһаммакка олороллор. Спорт, эргэн тэриллэрэ маныаха-эмиэ болдьоҥнолорун уурда иликтэр. Аҥаастыы аналлаах ыйдарта туһаннаах союзнай республикалар куукуналарын, национальнай спортарын пропагандалааһын кэтэтүүгэ хаалларылынна. Кэлэр өттүгэр этыэргэн, общественнай аҥаастыы тэриллэрэ национальнай куукуналар рецептэрэ, бөҕөргөтүллүбүт оноһуктар быстэтэллэрэ тэриллэрэ эрдэллэр.

Союзнай республикаларга аналлаах ыйдары нэһилиэннэни интернациональнай митинга диэнник туһаныахтаахпыт. Ити өттүгэр тематическай биччэрдэргэ бырааттыы норуоттар представителларын ыытыллыбыт тэриллэрэ дьоҥҥо тиийимтиэ буолла. Ол эрээри онон мунурданыы табыллыыбыт—үлэ кэҥиҥник, киэҥник ыытыллыахтаах. Лекциринай пропаганда, көрдөрөн агитация кыахтара маннык тоҕоо туһаныллыахтаахтар. Билигин турбуттан киноолэр бу үлэҕэ тардыллыыллара ньолбох—аналлаах ыйдарга туһаннаах союзнай республикалар тустарыттан басыһалаар, лекциялар оноһуллуулэрэ-садох. Бу үлэҕэ «Знание» обществотан лектордарын, бырааттыы республикаларга сылдьыбыт туристары кэҥиҥник тардыахха. Библиотекаларга, Культура дьиэлэриттэр бырааттыы Союзнай республикалар литератураларын бибиэтэкэлэрэ тэриллиэхтээхтэр, республика сайдыытын көрдөрөр стендэлэр оноһуллуохтаахтар. Бу үлэҕэ үлэ коллективтарын кыһыл мунуктарын эмиэ ыытыахтарыахха.

Улахан болҕомто үөрэнээччилэргэ уонна оскуолаҕа киирэн иннинээҕи саастаах оҕолорго туһаайыллыахтаах. Оскуолаларга ыытыллар дьаһаллар сүрүн бөлүктэрэ бибиги республикабыт атыы бырааттыы союзнай республикалары ыытта биирэ үлэлээһиннэн, норуоттар тулхадыйбат доҕордоһуулларын пропагандалааһын, социалистическай олох сиэрин практическай олохха көрдөрүү, пролетарскай интернационализмы тэнитиэн иннин буолуохтаах. Маныаха интернациональнай доҕордоһуу кулууптарын үлэтэ саҥалыы хайысханы ылыыны аада.

Ыытыллар дьаһаллар куолутугар эрэ буолбакка, дьон ойуур-сүрэҕэр тиийэр курдук хаачыстыбалаах, урдук идейнэй таһымнаах буолуулларыгар, маассаҕа киэҥник иҥиннэриллэн иҥиэлэригэр партийнай тэриллэлэр ахсаабат кыһаммыыларын ууруохтаахтар. Союзнай республикаларга аналлаах ыйдар кэлтэйдин культурнай дьаһалларынан эрэ буолбакка, үлэһиттэри идейнэй-политическай, интернациональнай митинга, хуурданыах үлэҕэ түмүүгэ туһаайыллыахтаахтарын болҕомтоҕо ылыахха.

Түргэтэтии пятилетката: бастакы сыл түмүктэниэ ыйа ангара хаалла

Күн ахсын — охсуулаахтык!

Егор Собакин — саҥа коллективка

«Мыҥдаҕайы» совхоз Соловьевтааҕы отделениетын бастыҥ ыанньыксыта Егор Собакин ороҥуоттан ыытыллар ыанньыксыт уолаттар куоталаһыылларыгар кыттан сыл уон бирии ыйын түмүгүнэн биирдии фуражнай ынаҕыттан 3437 кг үрүҥ илгэни ылары ситиспита. Бу күннэргэ, отделение советын кытта сүбэлэһэн баран, Егор тэҥэһэлэри үүтүрдүүгэ үлэлэтэн эрэр. Кини таһаарылаахтык үлэлээбит, албах үүтү ыаҕыт ыаахтарын этын ыанньыксыкка биэрэригэр ситиһиллибитинэн уоскуйбат, мэлдьи үлэ ордук эпиэтэллээх учаастагар сылдьар баҕа санаатынан салайтарбыт буолуохтаах.

Егор туппут 20 тиҥэһэлэрин көрөн-истэн, бүөбайдаах бастыҥ үүттээх ынахтар оногоругар саарбахтаммат. «Чаран» ферма ыанньыксыттара Е. Собакины старшайынан талан, коллективы ыарахан кыстыгы туоруур кирбии кэмигэ салайар итэҕэли сүктэрдилэр. Бу фермаҕа үлэлиир ыанньыксыт уолаттар Егор Федоров, Иван Габышев уонна Владимир Брызгаев Егор опытыгар үөрэнэхтэрэ, идеэлэрин ымпыгар-чымпыгар тиийэ баһыыллыахтара.

И. ЯКОВЛЕВ.

«Чурапчы» совхоз Арылыахтааҕы отделениетын А. И. Захаров салайар алта киһилээх бригаадата «Хомуставах» ыччат-комсомольскай фермаҕын кормоцеҥэр таһаарылаахтык үлэлиир. Звено 320 ынахха күнүгэ ортотунан 20 тонна эбии аһылыгы бөлөмнүүр. Маннык икки С-12 смеситель тэҥнэнэн үлэлиир.

Кыбыыта чаллан хаачыт дуоҕаны Юрий Потапов, Николай Попов, Алексей Варламов кырбатан кормоцехха киллэрэн иҥэллэр. Уунан былыырыын 13-дээх СПТУ-ны ситиһиилаахтык бүтэрбит шофер комсомолец Анатолий Манасыпов быспакка хааччыйар. Бөлөмнүүмит аһылыгы механизатор Роман Скрябин шассаан хотоҥно киллэрэр, тарта.

Снимоктарга: кормоцех үлэлиитэ — И. Ф. Попов; механизатор Р. Скрябин бөлөмнүүмит аһылыгы хотоҥно илдьэр.

Өссө 135-тии кг

«Мутудай» совхоз Толой Дириҥнээҕи отделениетын ыанньыксыта Владимир Захаров биирдии фуражнай ынаҕыттан 4000 кг үрүҥ илгэни ыырга соруктанан үлэлиир. Кини ити кирбиини ахсыннаах ыйа уустата биирдии фуражнай ынаҕыттан 135-тии кг үүтү ыытаҕына ситиһиэхтээх.

Суолу оноороччулар

Суолу тутар-өрөмүөннүүр учаастак механизатордара өрөмүөннүүр-техническай предприятиэ водителлэрин ороҥуон бары үлэһиттэриэр ыытыылларын истиэхтэрин биирээтилэр. Кинилэр охсуулаах үлэнэн биир идеэлээхтэрин ыытыылларын батыыллар. XII пятилетка бастакы сылын түмүктүүр үлэнэн Чурапчы—Мыҥдаҕайы суолун салгыы гравийдаһан буолуо. Быйыл былаанныммыт үс километртан иккитэ гравийдаан турар. Оны тэҥэ суоллар хаардарын күүтэрин, быстах өрөмүөннээҕин курдук күннэрэ үлэлэр быстыбакка ыытыллаллар. Суолу оноороччулар үлэлэрин үтүө түмүгүнэн Чаҥырга, Арылыахха уонна Хатылыга диэри күн ахсын автобустар пассажирдары таһыылара болдьоммут кэмин аспакка олохтоммута буолла.

Участаккаа уон сыл үлэлээбит коммунистическай үлэ ударника Петр Александрович Ишхнин ороҥуон иҥиннэҕэ суоллаҕа үлэлиир. Кини биирдэ үлэлиир табаарыстара Иван Петрович Харитонов, Ерөмей Гаврильевич Парфенов гараж тутуутугар, тиэйэр-таһар үлэларга сылдьаллар. Трактористар Семен Дмитриевич Новгородов уонна Алексей Еримеевич Захаров сыл туһаннаах кэмин сорудахтарын аһаҕас толорбуттар иҥэллэр.

И. КОЗЛОВ.

● Инники күөҥнэ иҥээччилэр ●

Хас биирдии киһиэхэ тиийэрдик

Аҥаастыы ыйта промышленнай, тутар, хааччыйар тэриллэлэр социалистическай куоталаһыылларыгар олоҕу-дьаһаҕы хааччыйар производственнай управление коллектива бастаата. Бибиги корреспондедьмыт управление кылаабынай экономиһа М. К. Толстоухованы кытта кэпсэтэ.

ЫЙЫТЫЫ: Миранда Клаевна, аһыгы коллективкыт быйыл уон бирии ыйта 515,7 тыс. солк. үлэни толорон, аҥаастыы сыл туһаннаах кэмиҥэ-эбитиҥэҕэр 37,9 тыс. солк. албаҕы оногордо. Ону хайдах ситистигит?

ЭППИЭТ: Кини факторын үрдэтиигэ болдьоҥнобутун уурдубут. Маныаха социалистическай куоталаһыыны кэҕиҥнэстэхтик тэриллэн, үлэһиттэри көҥүлэһин араас ньымаларын туһаныы улахан оруолдаах. Куоталаһыы усулуобуйатыгар биир сүрүн пуун быһыытынан үлэни толоруу хаачыстыбата киирэр. Бырааг таһаарылыныаҕына, туһаннаах үлэһит бириэмийэтэ быыллыыллар.

Бары сыахтарта аҕаллисуоттаан үлэлээбитин киллэрдибит. Ким тоҕоҥу оногобутунан хамнаҥы аахпар. Инстэпиэктэр туоратыгар бригаадаҕа бириэдэнэн бэлэхэттэһэн үлэлиллэр. Ким үлэҕэ хайдах ыытыбытынан корон хамнастарын быһаараллар. Маннык хаһыс рекордтааҕа ким оногон-таһаарыыта кыратта барыта аахсыллар. Билигин экономическай үөрэхтээхтэр бригаадаҕа бодаҕаҥ ыыгыллыбыт үлэһиттэрэ барыларыгар үөрэтэ сылдьыбыт. Ол ньыманы салгыы чочуйан, эссэ кэҥиҥник туһанар сорук турар.

Быйыл управление үрдүнэн үлэлиир инженердэри аттестациялааһыны ыыппыппыт кырата суох хамсаһыны таһаарда. Филиалларынан кытта кэриҥэ сылдьан, хас биирдии киһиэхэ тиийэн үлэтин хаачыстыбатын бөҕөргөтүүлэбиппит, кэмсиппиппит. Ол түмүгэр сорохтор квалификацияларын үрдэппиппит. Маныаҕы дьаһаллаах сыл ахсын ыытыллар буолуоҕа.

Үлэ дьиссиплиинэтин бөҕөргөтүүгэ утуҥнаах үлэ ыытыллар. Ким арыгылаабыт, борогуулаабыт бөҕөөх административнай мөҥөҕө тардыллан иҥэр. Үлэ режимин, бөрөдэгэ иҥэн быйыл үс төгүл хыччаата.

Итинник тэрээһиниэр түмүктэриэр уон бирии ый түмүгүнэн сыллааҥы быланын 24 киһи толордо. Оттон сыахтартан В. И. Монастырева сэбиэдиссэйдээх атах таҥаһын оногоччулар уонна М. К. Матвеев бригэдьиирдээх радиону, телевизоры өрөмүөннүүр мастерской үлэһиттэрэ толордулар. Ордук таһаарылаахтык А. Т. Мордовская, А. С. Макаров үлэлээбиттэрин бэлиэтиэҕи бэриллилэр. Кинилэр туһаннаҕынан 7533 уонна 5644 солк. атах таҥаһын тиктилэр.

Цветочнай сыахтан Е. И. Васильева, парикмахердартан Е. К. Ефремова эмиэ былааннарын ыраатыннан куоҥардылар. Кинилэр клиенттэргэ эйэҕэстик сыһыаннаһыылара эмиэ ситиһиилэрин торуттунан буолар.

ЫЙЫТЫЫ: Нэһилиэннэҕэ интериэһин хайдах учуоттуугутуй?

ЭППИЭТ: Быйыл сувенирнай сыах иҥиэн саҥа өнөҥү оногуу саҕаламмыта былаанны толороруута даҕаны кэмелэстэ, нэһилиэннэни даҕаны астынарда. Маннык списаниеҕа таһаарылыыбыт ораас матырыйаллартан оҕо тенеткалара, этэрбэс биилэрэ, сувенирнай сумочкалар, куукулалар оногуллуоллар. Урукку курдук таҥас лоскуйдара, кырадаһыынара мөҥө быраҕыллыыбаттар. Оноһуктар атыыга хамаҕатык бараллар.

Нэһилиэннэйэттэн бэйэлэрин салтарыгар баайыыта сакааны ылыллыы саҕаламмыт. Бастакы сакаастар толоруллуулларын хаачыстыбата олус үчүгэй. Билигин шарфикка, наскыта, о. д. а. таҥастарга сакаас элбэх.

Кэлэр сылтан Сыланнга олоххо-дьаһахха туттуллар маллары—холодильниктары, телевизоры, таҥас суйар массыынаны нэһилиэннэҕэ уларсар пуунну аһыахпыт.

Иннитин хааччыйыыны тупсарыыга эссэ сыралаһан үлэлиэхпитин наада. Итэҕэс-быһаҕас элбэх. Быстахтык ылыахха. Хамнаһы төлөөһүнгэ хайдаҕый? Бары сыахтар бригаадаҕа бэдэрээккэ киирэ иликтэр, онон соруоҕар хамнаһы төлөөһүнгэ үлэһит квалификациятта учуоттаммакка хаалар. Биһиги коллективпыт ССКП КК хамнаһы төлөөһүн систематын тупсарар туһунан аһаҕас суругун биһиэхэ. Ону олоххо киллэрэр сорук турар.

СОВЕТСКАЙ ҮҮТҮҮ

Урукку стиль ааһан-арахсан биэрбэт

ССКП КК, СССР Верховнай Советын Президиумун уонна СССР Министрдэрин Советын дойду социальнай-экономическай сайдыытыгар Советтар оруолларын үрдэтиигэ уонна эффективностэрин күүһүрдүүгэ туһуламмыт ууруохтара кинилэр үлэлэригэр саҥа күүрэни үөскэтэ. Ороҕуонааары уонна барыы сельскэй Советтар сессияларыгар ССКП XXVII съезтин ууруохтарын олохха киллэриигэ туһаайыллар ыйыыллыыгыттара, дьаһаллар былааннара бигэргэтиллибиттэрэ. Олору олохха киллэриигэ кэккэ үлэлэр ыытылыннылар.

Бинир боччумнаах дьаһалынан ССРС НА СО ССФ Экономикаҕа институтун кометуттан ороҕуонмут 2000 сылга диэри социальнай уонна экономическай сайдыытын былаанын научнай теруккэ олоҕуран ырытан оноруу буолар. Бу эффективтээх үлэҕэ райсовет исполкомун былаанныыр комиссиятын салалтатыттан сельсоветтар, ороҕуон сүрүн предприятиелэрин уонна тэриллэлэрин салайаччылара, экономистара кыттыбыт ыллылар.

Үрдүкү партийнай форум кордобулуннан үлэни-хамнаһы уларыта тутуугa сорох сельсоветтар сэкиэрдиини ыытахтарын сеттеах хардыылары оноордулар. Бахсы сельсоветын исполкома (председатель К. Н. Протодьяконова) бэйэтин 12 госучреждениелэрин уонна тэриллэлэрин иккилэрдыларыгар социалистическай куоталаһыыны тэрийдэ. Онуоха усулуобуйа сүрүн быланнары толоруулуу тэлгэ коллектив общественнай активноһа, дисциплинэтэ; сыһыарылыбыт фермаларыгар кеметүн кадьыыһа; территориятын, дьиэлэрин ис-тас оноһуулара; ырааһырдыытын туруга, туһсаран оноруурга кыттыыта; политт-үөрэҕи тэрийии, о. д. а. пуоннар киллэриллибиттэр.

Мутудай сельсовета (Ф. Н. Терютин) пятилетка устата 6-һуолактэри туһсаран оноруурга ороҕуоннаа таһаарбыт ыныырыытын толоруурга үлэлиир. Быйыл манна дьон олорор сиригэр кедьулэһиннэр оноһулуннулар. Ол курдук, почтатаабы атитэлэ олохтоохторо бачыым кетэхпүттэрэ. Дьиэлэри отпуохалаһыннга олбуору штакетникталаһыннга, маһы олордуурга, уулуссаттан оттук маһы, хаалбыт техниканы «самэдин», атын бөҕө-сыыһы хомуйуурга, уһаайбаны ыраастааһынныкка, быстах ӨРМҮӨННҮГЭ балачча үлэ ыытылынна. Совхоз салалтата ыаллар бөрөбиналэрин хайыттарыыга пилорамнаан, сороҕор техниканан комолостэ.

Кытаанах сельсоветын исполкома (С. М. Слепцов) отделение салалтатын эмтиэлэһиннэн суосҕыттар куоталаһыыларын декаданан, ыйынан материальнай кэҕулэһиннэрэ, фермаларга аналлаах «Культура күнүн» тэрийиигэ эмиэ сонун хардыыны оноордо.

Тэрийэр-мэссэбай үлэ[illegible] биллэрэн иннинэ билиҥҥи хамнаҕа улахан суоллаах. Быйыл сорох сирдэргэ исполкомнар кэнэ сылдьар мунньахтара практикалаанна. Холобур, Бахсыга «Сүүсүһүт дьэтигэр» ферма үлэһиттэриттэр тиийэн боппуруоһу туруоруу кедьүүстээҕэ кастубута. Соловьев сельсоветын исполкома уочараттаах сессияҕа туох үлэни ыыппытын информациялыыр. Сессияларга депутаттар накаастарын толоруута, кинилэр ыйытыктарыгар салайаччылар информацияларын истии аҕаана эбилиннэ.

Ол эрээри, уопсайынан, Советтар уонна хаһаайыстыбаннай органнар үлэлэрин уларыта тутуу бытааннык, чэпчэкитэ суохтук барар. Оннук да буолан, социальнай-экономическай сайдыы былаанын бинир сүрүн көрүнэр—үүтү ыаһынна, туттарыыта тыҥааһыннаах балаһыанньа үөскэтэ, хаачыстыба мөлтөх. Государствоҕа туттарыллар сүаһу ыйаанньа былырыыннытыгаҕар намтаата, уотуута да мөлтөх буолла.

Социальнай-культурнай объектары тутуу хаачыстыбата мөлтөх: быйыл бинир дьаҥны объекка «туйгун» сыана турбата. Атыннык эттэхха, биһиги Советтарбыт тутуу хаачыстыбатыгар сөптөах хомтуруолу олохтообуталар. Советтар сессияларын кедьүүстэрин үрдэтиигэ хамсаһын суоҕун тэнэ. Син уруккутун курдук, сессия боппуруостара эрдэ коллективтар, нэһилиэнньэ дьүүлүгэр кыайан таһаарылыыбаттар, ылыллыбыт быһаарыылар дьаҥны киэн арааҥа биллибэккэ хаалаллар. Сессиялар болдьохторун кэһэрүү тохтотуллубата. Болугур, Мутудай сельскэй Советтара хаһаайыстыбаннай салайаччылар отчуоттарын, информацияларын олус саҕахтык истэллэр. Одьуулуун, Кытаанах, Болтоҥо Советтарыгар депутаттар сессиҕа сылдьыыларын бырыйыана намыһах. Быһаарыылар олус уопсай тыллаах, кимиэ дьаҥны эбээһинэстээбэт пуоннардаах буоллалар.

Бастайаннай комиссиялар үлэлэрин сүүрүүгэр туруорбакка эрэ сылы туоран эрэр сельсоветтар эмиэ баалларыгар. Бу еттүнэн, ордук Хоптоҥо, Болугур, Мутудай, Хадаар, Хатылы мөлтөхтөр. Холобур, Болугур сельсоветын исполкома (М. М. Сидоров) бу боппуруоска бөс ыйыгар райсовет исполкомугар отчуоттаабыта. Онуоха бөдөҥ итэҕэстэрдээҕэ арыллан, сиэрдээх критика оноһуллубута да, билиҥҥи дьаҥны дьыаланы көннөрө илик.

Билиҥҥи туругунан производствоҕа быһаччы үлэлиир депутаттар сыллааҕы сорудахтарын сүүмэрдэн толорон ыыллар. Ол эрээри производствоҕа үлэлиир депутат ахсаана лаппа аҕыйаата. Үгэс курдук, биһиги сельсоветтарбыт туораабыт рабочай-депутат оннугар үксүгэр салайаччылары, специалистары депутатыгар кандидатыынан туруортара сатыыллар. Оны кинилэр «активнай» депутатыгар наадыйалларынан быһааралларыттан. Итинник дьаһаныы түмүгэр билиҥҥи Кытаанахха, Кылаанаахха 3-түү эрэ рабочай-депутаттаахтар. Дьэ ол кэнниттэн производствоҕа депутатскай поот оруолун, тэрээһинин, үлэмин-хамнаһын туһунан туох кэпсэтии баар буолуой?

Саҥа былыбары ыныырыы конституционнай болдьоҕо чугаһаата. Онон быыбардаччылар бэйэлэрин талыыллаахтарыгар биэрбит сорудахтара хайдах толоруллан иһэрин туһунан сиэрдээхтик ыйыталаһаллар. Оттон билиҥҥи туругунан наказтар бытааннык олоххо киирэллэр. Ол курдук, Бахсыга 12-тэн 10-на, Болтоҥоҕо 14-тэн 12-тэ, Хатылыта 7-тэн 5-һэ, Одьуулуунна 12-тэн 9-һа туолбут эбит буоллахтарына, Хоптоҥоҕо 17 наказтан 5-һэ, Болугурта 9-тан 4-дэ эрэ туолбуттара кими дьаҥны астыннарыан табыллыбат.

Бу хүннэргэ народнай депутаттар, олохтоох Советтар исполкомнара быыбардаччылар, үлэ коллективтарын иннилэригэр отчуоттуллар. Олорго ыытыллыбыт үлэ критическэйдик ырытыллыахтаах, итэҕэстэр аһаҕастык этиллиэхтээхтэр, маассаны кытта дьиҥнээхтик суваһаһыллыахтаах.

С. ПОПОВ,
райсовет исполкомун секретара.

Уобаластаабы XXXII комсомольскай конференция делегаттара

Кыахтар баалларын дакаастаата

УОТТААХТЫК-толоннноохтук ылсан үлэлиир, эппит тылыттан, ылыммыт дьыалатыттан туораабат, характердаах дьону сэбулүүбүн. Оннук дьону кытары кэпсэтэргэ да үчүгэй. Хайаатар дьаҥны кинилэргэ кийи саҥаата тохтуура баар буолааччы. Оттон ол дьонун олоххо суол солонон киириилэрэ ыраастаах, ардыгар эрэйдээх-буруйдаах да буолааччы. Олортон биирдэстэрин туһунан кэпсиим.

...Ороҕуоннааары XXXII комсомольскай конференция бэра турара. Дакылааты дьүүллэһиигэ трибунаҕа ачыкылаах эдэркээн киһи тахсан кэлбитэ. Киһи ессе да оҕотук көрүгэр күүстээх үлэ сылаатын таайыыта уонна бүтэйдин долгуйуу оонньооһуна биллэрэ. Бу «Мутудай» совхоз ыанныыксыта Никифор Оконешников этэ.

—Уларыта тутууга биһиги совхозка хамсаһын саҕаланна. Ол эрээри үлэлиир усулуобуйаны туспаран туран, комсомольскай коллективтар оруолларын үрдэтии сиэтэ суох ыытыллар. Комсомолецтары партийнай салайыы ороҕуон эрэ таһымыгар барар курдук... Комсомолга киирэччилэр хаачыстыбалара мөлтөх. Уу Оҕустаах ферматыгар 100 төбөҕө анаммыт хотон үлэҕэ киириэхтээҕэ кыаллыыбата, онон быйылгы оҥуһу бүтэрэччилэргэ эрэннэрии кэнсдэй хаалла...—Никифор, ыаҥы муоһуттан ылан эрэрдии, саамай ыалдьар боппуруоһун тула саҥаатын ыга тутан эппита.

х х х

Никифор оскуолаҕа үөрэнэр сылларыттан хотонго ҥардыстыылаах. Ыкрэй үүрэччи, ким-этах буолааччы, ыанныыксыттары солбуйан тыын биэрэн абыраччы, быһатын эттэхха, «ферма оҕото» этэ.

Үөрэхтэр үчүгэйэ. Киник математик идэтин баһылаан, ЭВМ курдук мууларай массыынаны аҕан, халлаан куйаарыа үөрэтэр космофизик буолар баҕа саҥалаах. Физико-математическай кыласка үөрэтэрэ. Дьоно дьаҥны оҥу ойуулларэ. Кым иннин тымыктаан көрбүтэ баарай? Оттуока эбии тереппүттэрэ икки аҥы олорор буолан хаалбыттара уолчаан дуоһатын аймаабыта чахчы. Оттон оҕо саас быһаарыныы ылыныыта хайа да кун быһаччы уонна соҕуччу буолааччы. Никифор тереппүттэрэ ыйбыт суоллаарынан барбатаҕа. Туттарса диэн киирбит үөрэхэ тиэ эмэ кыайахото тутар ыыхтаах эрээри быраҕан, совхозҕа тоннен кэлбита. Фермаҕа үлэһит ким иннэ эбэ.

Дьэ, маныаха, үлэлээн истэриэ, аны бинир дьиҥэ боппуруос күүрэйэн тахсыбыта. Уоччаан ыкрэйдэриттэн көрбүт-хараайбыт ыыхтарын ыыктыыан баҕарбатаҕа, ону баара атын ыанныыксыкка ылан биэрэллэр. Уоллара тиийэн ол ыыхтарын түүнүн теттэру үүрэн аҕалар. Айдаан турар. Никифоры еҥнэҥун диэн сирэйгэ-харахха аппыы буолар. Киһилэрэ кымаардаан да көрбөт. Буолуохтаах буолбуттун курдук туттар. Ити сороҕу абаардар, сороҕу сэҥээрдэр. Кэлки уһугар уоллара кыайан тахсар.

Бинир сыл фермаҕа обном эффективтээх үлэһэ кэлэр. Уолу көрөн сэргимир, үлэтин ыйыталаһар. Онуоха биирдэрэ тоҕо-хоро кэпсээн биэрэр. Дьэ ол кэпсэтии, арааһа, ол иннинэ дьыҥаатыгар оруолламмыт буолуохтаах. Кэпсэтии сүнньэ сүөһүнү отой ыра сааһыттан бинир киһи көрөн-хараан, үүттэгиннээх ынах оҥороро бу биһиги усулуобуйабытыгар ордугун туһунан буолбута.

х х х

Никифорга ыанныыксыттаатаҕын бастакы сылыгар тунуй бургунастары туттарбыттара. Ити сыл хас биирдиэриттэн 1138-тыы кг үүтү ылбыта. Оччолорго ити куһаҕана суох ситиһии этэ. Эдэр доҕор республика тулуу ыанныыксыттарын В. Н. Пестряков, Т. Р. Чепалов, М. Н. Готовцев, П. П. Шарин опыттарын сиҥнэн үөрэппитэ. Үүтү үрдэтии ньымаларын көрдөбүтэ уонна бэйэ усулуобуйатыгар олору туһаныы методикатын оностор саҥаны булуммута. Ону олоххо киллэриини үлэ кытаанах режимэ олохтооһунтан, ыыхтар майгыларын үөрэтииттэн саҕалаабыта. Сарсыарда эрдэлээн, киэһэ хойутаан үлэлээн «киһи курдук өйдөөхтөр» диир буолуор диэри ыыхтарыныын бодоруспута.

Уон биирис пятилетка түмүктээр сыла тиийэн кэлбитэ. Пятилетка хас сыллын аайы ыаҥыык ыгыллар 1000-лыы кг үүтү эбэн, аспыт сылга ыыхтан 4014 кг үүтү ылбыта. Ити кини түөрт сыллаах дьүккүөрдээх үлэлээн түмүгэ этэ. Эдэр ыанныыксыт уон сыл тухары Агафья Тарасовна Кузьмина кэнниттэн кимиэн даҕаны куоһаннрыллыыбакка турбут түөрт тыһыынчалаах кирбиини ылбыта. Никифор кыайыыта бийиги ороҕуоммутугар үөскэтиллэр сүөһүлэр бородуукторсуйаларын үрдэтэргэ ыыхтар баалларын чаҕылхайдык дакаастаата.

х х х

Республикатаабы «Үрүҥ илгэ гвардеецтара» хамсаһын активнай кыттааччытынан буолбут эдэр киһи ситиһиллибитинэн уоскуйбатах ССКП уочараттаах XXVII съезтэ аҥыллыытын кэрдэ хас биирдии фуражнай ыыаҕыттан сылга 4000-лыы кг үүтү ыырга эбээһэстэлистибэ ылыммыта. Чахчы даҕаны дьүккүөрдээх үлэ саҕаламмыта. Оттон Никифор үлэлиир усулуобуйата коллективтан барыы ыанныыксыттарын кытта тэҥ эбит.

Никифор эрэлэ туох этэй? Кини тымныыбакка сыл туораабыт тыһаастары талан, саас эрдэ буоһаттарбыта. Ууламмыт кэмнэригэр үчүгэйдик көрбүтэ-харайбыта. Тереебут ыыхтарын раздойдуур кэмигэр барыы зоотехническай ирдэбили науна этэриэн тутуспута. Үчүгэйдик аһатара уонна күүгэн биэстэ ыыра. Ол түмүгэр Никифор раздойдаан ыыхтарыттан күүгэн 30 кг үүтү ылары ситиспита. Ыыхтартан туруктаах бородуукторсуйаны ылыы кэрдэ курдук стабилизацияламмыта.

—Ыыаҕы кытта үлэҕэ бытархай диэн суох, барыта бэйэ бэйэлэриттэн сибээстээхтэр. Үүтү даҕаны үлэлэстэххинэ ылаҕын,—диир Никифор.

Никифор ССКП XXVII съезтин кэрдэ ылыммыт эбээһэстэлистибэтин чистээхтик толорбута. Уон биирис пятилетканы ситиһиилээхтик түмүктээбит производство бастыҥнарын ССРС орденнарыынан уонна медаллаарыынан наҕараадаламмыт ССРС Верховнай Советын Президиумун Бэйиэҕэ Союз радиотыынан аҕыллар күүгэн ол хоһуун дьон ортолоругар Саха АССР-тан Никифор Иванович Оконешников Үлэ Албан аатын III степеҥэ орденынан наҕараадаламмытын туһунан этиллибита. Бу эдэр ыанныыксыт иккис улахан үөрүүтэ этэ. Кини бу аҕай иннинэ ССКП чилиэнин кыһыл билиэтин сүрэҕэр ыга туппута.

Ити курдук олох кыһатыгар буһаран-хатаран ленинскэй комсомол ессе бинир кэскиллээх байыаһы биэрбита.

х х х

Аны аҕыйах хонугунан комсомол уобаластаабы XXXII комсомольскай конференцията аҥыллыаҕа. Ол эдэр, олох күүһүнэн толору дьон ортолоругар Үлэ Албан аатын III степеҥэ орден кавалера, коммунист, республикатаабы «Үрүҥ илгэ гвардеецтара» хамсаһын кыттыылааҕа, ороҕуон 1985 сылга чемпиона, «Мутудай» совхоз ыанныыксыта Никифор Иванович Оконешников баар буолуоҕа.

СӨМӨН ТУМАТ.

БИҺИЭХЭ ЭППИЭТТИЛИЭР

Уоттара тиэрэ ыыта

Е. Максимова Сыланга [illegible] ыраах уонча сыл үлэлээбиккэ турар баран, [illegible] дьиэ киллэрилиннэрин иитиэр [illegible] тахсыы олус [illegible] ыытыбытын туһунан [illegible] Саха [illegible] сылын сотиннын [illegible] Ф. В. Оконешников маннык эппиэттээтэ:

«Физзал иитиэр систематын иккки сварщик, иккки сантехник туруорулларын грораб А. Аяпитов салалтатынан таҥан бүтэриллэр. Котельнайга эбии КЧ-200 ohox туруорулунна. Физзал бу күннэргэ сылыйара күүтүллэр».

Бородуукторсуйа иккки бүк эбилиннэ

Эридик Эристиин аатынан совхоз Чакырдаабы отделениетыгар кормоцех толору кыамтатынан үлэлээбит биричиинэлэрин ырыйар «Кормоцех тоҕо үлэлээбэт?» диэн рейдовай матырыйаал хаһыат сатиннын 29 күнүнээҕи нүөмэригэр — бэчээттэммита. Совхоз директорын э. т. А. М. Кириллиптэн маннык эппиэти ыллыбыт:

«Ыстатыйа кырдьыктаах. Итэҕэстэри туоратыыга бу күннэргэ элбэх үлэ ыытылынна. Ол курдук кормоцех иккис смесителигэр турбаны олордуу түмүгэр, биэрэр бородуукторсуйата иккки бүк эбилиннэ. Онон үс ыаннык фермата эбии аҕылыгынан тиһитин ыыспакка хаачыллар. Аҕылыгы тиэйиигэ анал самосвал автомашина сыһыарылынна. Уу баһар массыына сырыыта бөрөөдэктэнэ.

Дуҥаны кырбатар агрегат быһаҕа Якутскайга шефтээхтэргэ сакаастаннна. Билигин атын агрегат үлэлии турар. Кырбаммыт дуҥаны самосвал үлэһиттэргэ туннуттүнэн суоҕэн биэрэр. Эбии аҕылыкка дуҥаны таһыан талах эмиэ туһаныллар. Улахан болдьоҥо баламиэҕиин хаачыстыбатыгар уурулларр.

Эбии аҕылыгы оногооччулар звеньевойдара Субуруускай аатынан совхоз Сутулаанныаҕы кормоцехар баран, үөрэнэн калла. Онон звено атын чилиэнэрэ үлэлэриттэр сыстан эрэллэр.

Баһаарынай инвентардар булулуннулар, бу күннэргэ миэстэҕэ тиэрдиллэхтэрэ».

КЭСКИЛ БҮГҮН ТҮСТЭНЭР

Аспыт баатинсаҕа Одьулуун Үрэх Күөрэтиҥ, тин эмиэ атын участактарга курдук, суоҕуҥут күнэ буолан эста. Оно совхоз салаалаччылара уонна цеферэх тэриллэлэртэн кытыыны ыллылар.

Ферма дьонун кытта кэпсэтиигэ күннээҕи үлэхамнас эрэ ахтыллыбата, бу участакка дьону олохсутуу, биригэдэни сайыннарыы курдук кэскиллэх боппуруостар эмиэ күөрэйдилэр. Уопсайынан даҕаны, олохтоохтор үүт-ас туһунан кэпсэтии күөдүйдэр эрэ саная ыарыыта өнгостубут маннык кыһалҕаларын тумнубаттар, хайаан да этэн аахаллар.

Үрэх Күөрэ—производствоны кииннээҥинэн үлүһүйүүгэ эмсэҕэлэсбит участактарбыттан бириҥдэстэрэ. Биригэдэҕэ билигин үлэһитэ сии эбэх курдук да, дьиҥэр, дьиэ-уот тэринэн олохсуйбута ахсаннаах. Үксэ совхоз киниттэн кэлбит ыччаттар.

Ити эрээри Үрэх Күөрэ дьону кыайан туппат, тохтоппот буола сатарыйбатах, күүһүн-уоҕун ыныкта илик участак. Аҕыйах сылынан, урукхутун курдук, киһинисүөһүнү бэйэтигэр тардыан, улаатыан, кыаҕырыан сөп. Онуоха бастакы хардыылар оноһулуннулар. Ангардас быйыл алта эдэр ыал дьиэ тутуна, түөрт квартираалаах бинир уопсай дьиэ үлэрэ киирдэ. Кэлэр сылларга манна, сага производственнай объектар тутулуннахтарына, дьон-сэргэ тоҕуоруйуо, биригэдэник «кырыы участак» диэбэт буолуохтара. Маҥнай утаа аҕыйах мэстэлээх детсаттаннаҕына эдэр таах тэрдүө буолан 73 ыныаҥы тутан совхозу кытта кыстык устата бэдэрээт уопсай баланьыаньатыгар олоҕуран дуогабардастылар. Оттон 36 ыныаҥы туспа хотонго көрөр-харайар кэрэхнэни Татьяна уонна Николай Рязанскайдар дьиэ-кэргэнинэн бэдэтилиннэ. Былах саппааһа баранна. Оттон кыбыыта ороһуллуннан сытар дуолда саппааһа 260-са тоннаттан итэрэҕэ суох буолуо диэн сэбиэдэлээбиттэр. Бу үлүгэр аҥылык муус устарга диэри хайдах баланнаннан суоҕу эйдэр, тиэрдиллиэй?

Дуолда, онтон да атын эбии аҥылык барыта кормоцех көҥүө аҥыахтааҕа, манна байытыллыахтааҕа эрдэттэн биллэр этэ. Быйыл бачча эбэх дуолда сана тутуллубут кормоцехха ыраах сорстуоппэлэмэмэтэ. Оттон Үрэх Күөрэ кормоцера бачааҥна диэри сиэнэккэ көрүүнүүк буолан турар. Совхоз салаайаччылара бу наадалаах тууруну хайдах онордоххо уопсай дьыалаҕа ордук туһалаах буолуоҕун үөрэтэн корбекко, күһаллан, бүтэрбит эрэ аатын ылаары ыыппыттара тута жестор. Маннык бинир онгордохторуна, сэбэ туттыхтарына атын кыһалҕа күөрэйэн иһэр. Кормоцех механизма кэмиэкэнэҕэс дьэ таҥыллан бутта. Воруобалыахтарын, аны трансформатор уларыйыан наада буолла. Бу баһаарылыннарына аҥылыгы хотоннорго хайдах тиэрдэр моһуогар ылларыахтара. Бинир тылынан эттэхха, биригэдэҕэ бу кэскиллэх дьыала сүһүөҕэр туруоруллубата. Онуоннан кыстыгы тэрийиигэ кыаһы буолар кутталлаах.

Үрэх Күөрэ кэскилэн быһаарыыта сүөһүнү сүтүтэ суох кыстатыы улахан суолталаах. Оттон кыстыгы тэрийиигэ саамай боччумнаах боппуруос көтүтүүтэ хаалла.

П. ПОПОВ.
хаһыат анаал. корр.

ТЫЛ уонна ДЬЫАЛА

ыал олохсуйбакка ханна куота көтүөҕэй? Дьону олохсутуу, күүһү-кыаҕы түмүү, производствоны сайыннарыы кэскилэ оччоҕо эрэ түстэниэҕэ.

Билигин биригэдэҕэ общественнай сүөһү кыстыгын тэрийиттэн ордук суолталаах боппуруос, биллэн турар, суох. Хас бириҥдии киһи үлэтэ барыта кыстык туда түмүллэр. Бу эмиэтэтэх хаһаайыстыбаннай сезонна ылымыыт эбэҥэтэлистибэлэр туолуулара хайдаҕый? Үүт ыамыгар икки ыйдааҕы уопсай түмүк куһаҕана суох. Бу кэмҥэ бинир фуражнай ынахтан 250 килограмм бордууксуйа ылылыыта. Манна үлэлиир алта ыанньыксыт совхоз үүгү соҕотуопкалааһынна сыллааҕы былааныын болдьоҕун иннинэ толороругар улахан көмөҥү онордулар. Үрүҥ илгэни уксэтэччилэр биригэдэҕэн бэдэрээттэҥэн үлэлээн эрэллэрэ—бинир туспа сонун. Алексей Парфеновраэттэҥинэ киирдилэр. Итэ курдук быйыл кыһын бастаны тоҕуоҕу биэриэхтэх 38 бургунас Любовь уонна Алексей Баннарга туттарылыннна.

Үлэни тэрийии маннык ньымата ыччат сүөһүнү көрүүгэ эмиэ олохтоммута. Ол эрээри 107 бороскуну туппут Я. И. Лавроэтаах привеһи ылыыта графиктан хаалан иһэллэр. Кыстык саҕаланыаҕыттан бинир бороску орто талаһуйуутэ 12 килограмма тэҥнэста. Дьиҥэр, бинир ыйдааҕы үлэ нуормата этиччэ буолуохтаах эбэ.

Үс сириэн күн ахсын ортотунан 13 тонна каринэ кеннньербе оноһуллар. Бу эбэх үлэттэн тахсар. От нуорма быһыытынан аспыт иккі ыйга 70 тонна ороскуоттанна. Ол эрээри кэлэр ыйдарга, сүрүн аҥылык нуормата сарбылыннаҕына, ол тугунан толуйуллара өссө да биллибэккэ турар. Дьыаланы кормоцех бородууксуйата быһаарыахтаах.

Биригэдэҕэ эбии аҥылык кыайан туһаныллыбат. Кыстык саҕаланыаҕыттан 30 тонна былах уонна баара-суова 6 тонна дуолда сүөһүгэ сиэтилиннэ. Былах саппааһа баранна. Оттон кыбыыта ороһуллуннан сытар дуолда саппааһа 260-са тоннаттан итэрэҕэ суох буолуо диэн сэбиэдэлээбиттэр. Бу үлүгэр аҥылык муус устарга диэри хайдах баланнаннан суоҕу эйдэр, тиэрдиллиэй?

Дуолда, онтон да атын эбии аҥылык барыта кормоцех көҥүө аҥыахтааҕа, манна байытыллыахтааҕа эрдэттэн биллэр этэ. Быйыл бачча эбэх дуолда сана тутуллубут кормоцехха ыраах сорстуоппэлэмэмэтэ. Оттон Үрэх Күөрэ кормоцера бачааҥна диэри сиэнэккэ көрүүнүүк буолан турар. Совхоз салаайаччылара бу наадалаах тууруну хайдах онордоххо уопсай дьыалаҕа ордук туһалаах буолуоҕун үөрэтэн корбекко, күһаллан, бүтэрбит эрэ аатын ылаары ыыппыттара тута жестор. Маннык бинир онгордохторуна, сэбэ туттыхтарына атын кыһалҕа күөрэйэн иһэр. Кормоцех механизма кэмиэкэнэҕэс дьэ таҥыллан бутта. Воруобалыахтарын, аны трансформатор уларыйыан наада буолла. Бу быһаарылыннарына аҥылыгы хотоннорго хайдах тиэрдэр моһуогар ылларыахтара. Бинир тылынан эттэхха, биригэдэҕэ бу кэскиллэх дьыала сүһүөҕэр туруоруллубата. Онуоннан кыстыгы тэрийиигэ кыаһы буолар кутталлаах.

Үрэх Күөрэ кэскилэн быһаарыыта сүөһүнү сүтүтэ суох кыстатыы улахан суолталаах. Оттон кыстыгы тэрийиигэ саамай боччумнаах боппуруос көтүтүүтэ хаалла.

П. ПОПОВ.
хаһыат анаал. корр.

Политическай, экономическай үөрэх

Эбэҥэтэлистибэлэри көмүскэҕин

Социалистическай куоталаһыны тэрийии бинир аппиэттэх сүөһүөҕүнэн эбэҥэтэлистибэлэри ыытыннарыы буолар.

Эбэҥэтэлистибэлэри көмүскүүр занятиеларга эрдэттэн сиһилии бэлэмнэниллиэхтээх. Пропагандист партийнай тэриллэ секретарын кытта социалистическай куоталаһыны туһаннаах коллективка аспыт оттүгэр тэрийиини барыы оттүнэн ырытан, кэлэр сылга куоталаһыы кэдьүүһүн үрдэтиигэ туугоноруохха сөптоөҕүн хас бириҥдии истээччигэ быһаран, ойдотон биэриэхтээх. Туох ханнык иннинэ, куоталаһыы сүрүн хайысхата чопчу буолуута ситиһиллиэхтээх. Көмүскэҕиннэ истээччилэр эмиэ эрдэттэн бэлэмнэнэн, аҕаан-суоттаан кэлэллэрэ, занятиеларга деловой кэпсэтии тэнийэрэ наада.

Социалистическай эбэҥэтэлистибэлэргэ сүрүн болҕомто кэлэр сыллааҕы производственнай уонна социальнай соруктары толоруута итиэннэ аҥара толоруута уурулуохтаах. Ол иннитэн эбэҥэтэлистибэлэр ыстыахтары, наука-техника ситиһиилэрин, бастыҥ опыты туһанан туранныгаһыннаахтык үлэлээннэ туһуланаллар.

Эбэҥэтэлистибэлэр барыы пуунара чуолкай көмэйдээх уонна тэҥнэн көрүүгэ олоҕурбут буолуохтаахтар. Үрдүк оногоруттуолаах оборудованиелары, механизацияны, экономическай кэдьүүһү биэриилэрин, үлэнит илиини аҕыйатыы ыйыллаллара наада.

Рабочай мэстэни аттестациялааһын, үлэ оногорон таһаарыытын үрдэтии, себестоимоҥы намтатыы, материальнай хоромньулары аччатыы, бороҥуксуйа сүрүн көрүнэрин хаачыстыбаларын туһсарыы курдук үлэлэр үүнүүлэрэ бырыһыанынан көрдөрүллүөхтэхтэр. Кэмчилэмит ресурсаларынан хас күн үлэлэниэхтээҕэ чопчу бэлиэтэниэхтээх. Ол иһигэр электроэнергиэны, уматыны, оттуу, туттуу матырыйаалларын, о. д. а. былааны таһынан кэмчилэһии эмиэ кэстүөхтээх.

Былааны таһынан барыһы ылыы, производственнай объектары үлэҕэ киллэрии болдьохторо чопчу ыйыллыахтаахтар, олорор дьиэлэр квадратнай метрдэрэ чуолкайданыахтаах. Коллективнай дуогабарга көрүллэр үлэ харыстабылыгар уонна санитарнай-чэбдигирдэр дьаһаллар чопчу бэлиэтэниэхтээхтэр. Биригэдэҕэн бэдэрээти киллэрии, үлэҕэ кыттыы коэффициэнын олохтоохун, үлэ дьиссиплинэтин бэборгетуу итиэннэ үлэһиттэр квалификацияларын үрдэтии, чэбдик олох сиэрин иһин охсуһуу соруктара туруоруллуохтаахтар.

Эбэҥэтэлистибэлэргэ ССКП XXVII съеһэ аҥылыыбыта бинир сыла, В. И. Ленин тэроообута 117 сыла туолуулларын, Первай Маайы уонна Улуу Октябрь 70 сылын иҥиэннэ профессиональнай бырааһыннаактары керсө манныктары оногоруохтут диэн соруктары туруоруу ирдэнэр.

Үөрэх дьылын устата ыыннылыыбыт эбэҥэтэлистибэлэр туолан иһиллэрин ырытыыга анаан занятиелар ыытылыыларга көрүллүөхтээх.

Экономическай үөрэх тэрийии ороҕуонаады совета.

БОЛУГУРГА—ОНӨ НЭДИЭЛЭТЭ

Олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы производственнай управлениета аспыт нэдиэлэҕэ Болугур нэһилиэгэр оҥоҥу огоруу нэдиэлэтин ыытта. Е. Г. Кириллин салайар фотографтарын бириҥдэтэ ыаллары кэрийэ сылдьан кыра саастаах оҕолору, дьиэ кэргэттэри хаартыскаҕа ууллулар. Парикмахер Е. К. Ефремова клиеннэргэ химическай ньыманан прическалары оҥордо. Телемастер И. И. Налыяхов радиоаппаратуралары, оҥноох телевизоргa тиийэ оремүоннээтэ. Субуотаҕа управление үлэһиттэрэ хамаанданан нэһилиэнньэни кытта дуобакка күрэхтэстилэр. Киэһэтигэр аныгы мода көрдөбүллэринэн тигиллибит таҥастары, онтон киэн программалаах концерты көрдөрдүлэр. Итэ күн управлениеҕа тигиллибит таҥаһы-сабы олохтоохтор хамаҕатык атылластылар. Итэ иһин Болугур олохтоохторо управление коллективыгар махталлара мунура суох. Бу күн бытааннык совхоз туппут киэн-куоҥ саҥа дьэтитэр кэһэн киирдилэр.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Снимокка: И. И. Налыяхов саҥа тутуллубут олохдьаах дьиэтигэр телевизор ороҥүүнүүр.

Автор фотота.

НТП: хомоҕ дьаһанньаатыгар

Дэҥтэн-оҕолтон сэрэнэхха

ССКП XXVII съеһигэр производствоны техническай оттуоҥ саҥардан сэбилээһин уонна реконструкциялааһын, производственнай кыаҕы интенсивнэйдик туһаныы экономика сайдыытын тэтимин уонна кэдьүүһүн үрдэтии боччумнаах суолларын быһыытынан бэлиэтэммиттэрэ. XII пятилеткэҕэ биһиги олохпутутар техника оонна наука ситиһиилэрэ салгыы хаҥан киирэн, үлэбитин-хаамыспытын чинчэчийиигэ көмөлөһүөхтэрэ. Ол эрээри техника үйэтэ үлэһиттэртэн дириҥ техническай билиини, үрдүк производственнай культураны уонна дьиссиплинаны, дэҥтэн-оҕолтон сэрэхтээх буолуу быраабылаларын хаамтарыыбакка тутуһуулуу эрэйдэрин умнар табыллыбат.

Биһиги оройуоммут үлэһиттэриҥ сүрүн дьарыга—сүөһү хотиитэ—кэлэн сылларга техническай сэбилэниитэ лаппа күүһүрдэ. Фермаларга оту кэлиэрин, моһуогу таһаарыы, сүөһүнү улатыы ыаҕын, үүт о. д. а. көрүүлэрэ механизацияланнылар. Оттон биһиги бүгүн баар техниканы тоҕо кэдьүүстээхтик туталыыбыт? Хайдах харыстыыбыт? Эрэлин Эристиин аатынан совхозка, куолаан Хоптоготоолу отделениеҕа, үлэ бу саҕаланыытын баланнаннан хайдаҕый?

Сэтинньи 4 күнүгэр совхоз комсомолцтара отчуоттуур-быыбардыыр конференциялаах мустубуттара. «Лампа» ферматтан старшайа Александра Толстоухова дедегот быһыытынан конференциҕа кыттар буолбута. Сарсыардаттан Дириҥ орто оскуолатыгар үөрэнээччилэр бэлэм нэһилиэк—конференция делегаттары, солбуйуохтаахтарын сыыһа ойдоон, ааҕан буолан Лампаҕа тиийэн кэлбиттэрэ. Ферма ыанньыксыттара күүппэккэ оҥордохторуна солбуйааччы кэлбиттэр үөрүүлэриттэн үлэлиир мэстэни бидиһиннэрэр, туттарар бокуойа суох хардары тахсан бэрбиттэрэ. Улаатан хаалбыт үөрэнээччилэр 7 тонна үйэтээх бактан сүүрдэн сүөһүлэри уулаппыттара. Толоруохтаах үлэлэрин ер-этэр тымнаҥна кэхтээхтүн саба түһиэн бүтэрэ охсубуттара.

Оттон кэнүс 8 чаас саҥана бороску көрөччү Михаил Старостин, моһуоҥ таһаарыытыгар көмөлөһүөх буолбут тылын быһа тымнаҥна, ыанньык хотиитэр тиийбэтэ. Үөрүйэх иһиҥ быһыытынан, хотон ыарахан ранын тэлэйэ бэтэрэ киирэн кэлбитэ уонна кэрбутуттан сонуйан-дьиэйэн биир сиргэ тэпсэнэннэ турбута. Кырдьыга дьаҥны, иһиҥ эрэ үйэлэрэ хомсыах хартыынаҕа этэ. Сэрсыарда кэлэн, кэбиргэтэ турбут туруут бэртээхэй тиэгиэнэр саҥа мохсуулларын ыаҕа сытталлара. Хотон иҥэ үрүҥ туманнаан эрэ ойуулуйбут этэ. Туох буолуоҕ?

Хомтан алдьархай кэлиннэта? Михаил уолуйбута ааһан, үрүҥ туман оргуйбут уу иҥэ буолларын сэрэйбэтэ уонна электрическай уунуу сылытар кипятильник (ЭПВ-2 А) арааҕылаах кипятатын баттаабыта...

Кэлин быһаарсыыта ыаннньыксыттар сарсыарда уу сылытаары холбообуттар эбит уонна ыисыылларыгар баһыйтаран солбуйа кэлбит оҕолорго ол туһунан этэллэрин умнан хабыспыттар. Улаатан хаалбыттар бактаах уунуу кипятильник тоҕымыҥнаах эллараа туһүөр диэри туттуубуттар. Ол тумүгэр салгыы сылыгы хаалбыт кипятильник дэлби тэбэн, ток тиэмир турбалар устуу тарбанан тиэнэлэри охсубут. Хата дьолго, бу кэмҥэ оҕолортон хайдаҥа да хотоккэ суох эбит.

Охсуһан бүтэн баран сутуругун кэрдэрбит кинньэ дылы, отделение сэлэттата буолар буолбутун эрэ кэнэҥэ кэдьэрхай тахсыбыт бириҥкэтин быһаарса сатаабыт, ол быыһыгар үлэһитэрэ дэҥтэн-оҕолтон, бэйэлэртэн сэрэхтээх буолуута кэструтаны дьо ыыппыт.

Өссө бу саҥа хардаахна «Госпожнадзор» инспектора кипятильник (ЭПВ-2 А) дэмнэлэрэ сыыһалаах диэн ааҕаан барбыт. Оту ол диэбэккэ сүөһү хотиитэ биригэдьиэрэ А. Иванова «Агропромэнерго» электрига Д. Лазарева кэрдиэн холбоого охсон кэбиспит. Дьиэр Д. Лазарев, «Агропромэнерго» представителэ буолан ыыһыыстан, электроприборлары туттуу быраабылаларын тутуһуннарыыга бэйэтэ ирдэнэр обэҥнэстээх эбэ обот. Кипятильниги (ЭПВ-2 А) үлэлэтэрэ оппитиэх иҥиҥ анаммытара өмнө дэҥтэн-оҕолтон сэрэхтээх буолуу быраабылатын, куруубайдыын кэһиттэн атыыныгы сыыһалыыстан сатаммат.

Совхоз дирекциятын бириигэһиттэн управляющай Г. Т. Кузьмиченко, бириигэдьиэр А. А. Иванова быыгабардар бэриналыбыттар, ферма старшайа А. Н. Толстоуховаттан хаммайын үс гыммыттан биирин, туугарга быһаарыллыбыт.

Хоптово отделениетыгар алы ыаннык түбэлтэ таһаарыллыа суоҕа диэн эрэлдэхтик этэр ыыстааахпыт дуо? Производствоҕа дьаһаҕайдык туттар үлэһиттэр, бэйэлэрин эбэҥнэстэрин тоҕорору ымпар салаайаччылар баалларын туһара, хомойуох иҥин, суох.

Совхоз салаатын туһаннаах үлэһиттэри бурдуйдаһыныан мунурдаммакка үлэһиттэр техническай билиилэрин үрдэтиигэ, дэҥтэн-оҕолтон сэрэхтээх буолуута, кэструтаны дьаһаҕаны ыаарга эрийиллэр. Оччоҕуна эрэ совхоз социальнай-экономическай сайдыытын түргэтэтиигэ техника модун нүүһүн кэдьүүстээхтик туһаныы ыыллыыр.

С. ЯКОВЛЕВ.

СИБИРЬ ТУТУУЛАРЫГАР

Новосибирскай уобалаҥ. Керамзиттан истиэнэ матырыйаалларын оҥорор сылга 75 мил. оноһуук кыамталаах автомат-завод куорат чугаһыгар тутуллар. Бу уобалаҥка олоххо киллэриллэр тутуу кэдьустриятын базатын түргэн тэтимнээх сайыннарыы бастакы «хаҥаччыта» итини таҥа бэтэрээ эмиэ

[illegible] ГОСТЭ. Бытарыстыыбыт тиэмэ, истиэнэлэри оҥорор таһаарыы ньымаларыгар түмүллүбүт.

(ССТА).

Кыайыы-сеитиҥилиннэ охсуҥуу салҕанар

[illegible]

ТҮМАТЫГАР БЭЕҢЭЭ

[illegible]

Контролер-быыстапка

Свердловскай Культурнай-бытовой уонна хаҺаайыстыбаннай аналлаах оборуудуктар маадыы үлэлиэр быыстапкалара уобалас предприятиелара оборон таҺаарар табаардарыгар туттааччылар наадыйыыларын үөрэтэр кэнн курдук буолла. Быыстапка инженердэрэ итэҕэҥэ товароведтара предприятиеларга анаан маассабайдык оборон таҺаарарга этэр оборуудуктарыгар нормативнай-техническай документациялары бэлэмнииллэр, табаардар эргэрбит моделларын оборон таҺаарыыттан устан кабинэр болоҥуоччуйалаахтар.

Снимокка: инженер Людмила Трофимова эмалированнай кҺиҥи оборор Нижнэй Тагиллаары завод оборуудуктарын көрдөрөр.

ССТА фотохрониката.

БАҺААРТАН СӘРЭНИЭХХЭ

Электроэнергияны туҺаныыта, ликвидация тардыыта, о. д. а. баҺаартан эрахтаах буолуу быраабылаалара, дьаҺаллара баалаар. Олору куруубайдык каҺан, аахайбат буолуу ыар содуллаах. Ааспыт ыйга биҺиги оройуоммутугар биэс төгүл баҺаар буолла. БаҺаардар биричиинэлэрэ биир—оҺохтору, аҺаас уоту көрүүтэ-истиитэ суох хаалларыы. Түмүгэр государствоҕа уонна хатах хаҺаайыстыбалар бас билиилэригэр улахан хоромньу тарыста.

Маниҥ иэдэс тахса турарын кэрэ уонна иэтэ-биэтэ сылдьан, сорох тэриллэлэр, хаҺаайыстыбалар салайаччылара, үлэһиттэрэ, биирдиилээн ыаллар баҺаартан сәрэнэр үлэлэри ыыппаттара, оҺохтоммут быраабылаалары тутуспаттара улахан дьиксинники үөскэтэр. Ордук «Агропромхимия» холбоҺук (начальник Павлов М. Н.), Чурапчы орто оскуолатын (директор Дорофеев А. М.), оройуонтаабы кыраайы үөрэтэр музей (директор Никитина В. Д.), 23 №-дээх аптека (сэбиэдиссэй э.т. Хохотанова Е. Н.) уонна олоҥу-дьаҺаҥы хаатчыйыы управлениета (директор Никифорова И. С.) объектарыгар куттааах балаҺыанньалар баалаар.

«Агропромхимия» холбоҺугар иккі тараж ыраастамматахтара быдан дьыл буолбут, бөҕүрүөскэ тумуга, араас бөх-сыыс тобус толору. БаҺаарыынай инвентарь хараҕ баайыытыгар эрэ турар, түгэхтэрэ таҺаҕа сыоньыллыбыт биэдэрэлэр ыйаммыттар.

23 №-дээх аптекаҕа баҺаарыынай инвентарь суоҕун кэриэтэ. Онноостор огнетушитель суох. Оройуоннаабы мунсйта—ыыгэ итинник хартыына. Оно эбии бөрөбиэркэ иннинээҥи түүн кочегар итирик хоммут. Чурапчы орто оскуолатын спортзалыгар электропровод ханнык да көрдөбүлэ эппиэттээбэт. Оҕолор уонна оҕустарар кутталлара үөскээбит.

Оттон иэдэс иҺиҥпэкка олордоххо калэр. Алдьархай тахсар түбэлтэтигэр маныаха эппиэттээх үлэһиттэр хайдах балаҺыанньаҕа түбэһиэхтэрэй, туох эппиэнэ тардыллыахтарай? Бу туһунан саныыллар дуо?

БаҺаартан сәрэнии—барыбыт дьыалата.

Л. ЭВЕРСТОВ,
баҺаарыынай чаас профилактикаҕа инструктора.

Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

КАБЕЛЬ ЛИНИЯТЫН ХАРЫСТАЛ

Өйдөөн, шоссейнай суоллаҕа, совхозтар, предприятиелар хабар сирдэригэр сотчо диригэ суохтук кабельнай линиялар сыталлар. Линияларынан 2000-са диэри вольтаах куурут бэриллэр. Ол олохха кутталлаах.

«Сэрэтии кинигэтэ» суох охраннай зона аттыгар дьону үлэҕэ ыытан кабелы алдьаттарыы иҥин эппиэтинэс көрүллүө.

Сибээс кабельнай линиятын харыстаҺын быраабылатын тутуҥуг.

3 №-дээх ЛТЦ администрацията.

ССКП райкомун, ЫЕСЛКС райкомун аппараттарын коллектиэтэрэ ССКП райкомун партийнай библиотекатын сэбиэдиссэйэ Захарова Евдокия Дмитриевнаҕа таптыыр аҕата, колхозтан тутуу ветерана **ЗАХАРОВ Дмитрий Николаевич I** эмиэ ыалдьан өлбүтүнэн, бэйэлэрин кутурданнарын биллэраллэр.

Таптыыр көрдөгүм, аҕабыт, эҺэбит **ЗАХАРОВ Дмитрий Николаевич I** эмиэ ыалдьан өлбүтүн бары аймахтарыгар, билэр дьонугар, диринник курутуйан туран, иҥитиннэрбит.

Көрдөгө, оҕолоро, сиэнэрэ.

«Мугудай» совхоз салаатата, Бахсы сельсоветын исполкома, отделение совета Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии активнай кыттыылааҕа, Аҕа дойду сэриитин I степеня, Албан ааттаах III степеня орденнар, хас да бойобуой медаллар кавалердара, советскай тутуу ветерана **ПРОТОДЬЯКОНОВ Гаврил Трофимович** уһун ыарахан ыарыытын өлбүтүнэн, сиэнэриттэн, аймахтарыгар бэйэлэрин кутурданнарын биллэраллэр.

КҺиҥи дьылҕата улахан

Сүүрүү редакция! Руслан Олох таба суолтар туһугарга көмөлөһүүгэ киҥин кытта үлэлиир диҥи эбээһинэстэр катыгыттан, тонкуруунуук сыҺыаннаҺар буоллаҕына.

—Былыр ЛТП-та 30 киҥинэн ыытыахтааҕыбыттан 2 эрэ киҥини ыытыыбыт. Биир да тэриллэ киҥитин биэрбэт, ааҕыллыбыт ааста.

Сүүрүү редакция! Руслан Олох таба суолтар туһугарга көмөлөһүүгэ киҥин кытта үлэлиир диҥи эбээһинэстэр катыгыттан, тонкуруунуук сыҺыаннаҺар буоллаҕына.

—Былыр ЛТП-та 30 киҥинэн ыытыахтааҕыбыттан 2 эрэ киҥини ыытыыбыт. Биир да тэриллэ киҥитин биэрбэт, кэҥэн эмиэ киҥинэ тубэһэн, 15 сүүкүнэ сытан баран бүтүбүт. Кэмэ эта. Кини народнай суут утаҕырыгар үсүҥүн ЛТП-та ыытыыларга уурулуннуо. Кырдьыгынан, отобутуттар. Ол эрэ кырыгар көрүүнү ааспыт бүтүбүт иннэ сылдьан бүтүмэ, ыраах-ыйдаах, [illegible] кэмэ туруорбат. Кыахтаах этибит дуо?

Былаанньыбыт киҥи кэмнэтэ улахан оруолу [illegible] участковай инспектор [illegible]. Кини, специалист [illegible] дириҥ биэрэ [illegible], кини кыттыгастаах [illegible] хаастыылаах [illegible] сакаай [illegible]—кини эбээһинэстэрэ [illegible] ыытыллыбыт [illegible] Руслан, кини бу [illegible] баар, оскотун [illegible] Былаанньыы толорбокко, бырыгбар ылаары олорбут,—диэн кэпсии тоҺуйбут участковай инспектор К. Е. Платонов.

Руслан ЛТП-таан кэлэн ааҕыллан, общественнай бэрэдэгэ кэҺэн, ити «былаанны» толоруута бэйэтэ да, ойдообутунэн комодостоҕо. Оттон кини оттон эрдэҕэччыларыгга участковай инспектора туох огордо? Суох, эбит диэтэхпитинэ сыстарбаппыт. Холобур, ЛТП-таан калбит киҥи үлэҕэ киирэритэр, бастатан, участковай инспектор немеллэр эбээһинэстэх. Онуоха Платонов сүүрбэтэх-кэпсэтэх. Олоҕун-дьаҺарын билсэ аҕа баҺаарыы быһыытынан биирдэ дьэҥэтигэр-уотугар сылдьыбатах. Арай алтынны 17 күнүгэр Руслары буруйу отобутун кҺиҥ милицияҕа аалары боруоктарын аҕыллаабыт. Уол дьиэҥэрэнин ыытары ыыса сибээһи туппатах, оннооҕор кини туох дьоннооҕун билбэт. Руслан кимнаах еруттэригэр олук уурар үтүгэй чувство үөскэбитэ кэмигэр күөртэнилибэтэҕэ хомолтолоох.

Оттон уол эдьиийэ (идэтинэн педагог) Екатерина туох диэрий? «Миэн баарым туһунан Руслан күрэбитигэр билбиттэр эта, миигин саҺыардаҕа диэн».

Хайдахтаах ыарахан тылларый? Оттон биһиэхэ арыгы ухханыгар ылларбыт киҥини кэннэрэргэ дьулуһарга элбэх кыактар ситэ туһаныллыбаттара костор дии.

—Хаайыыытан, ЛТП-таан калбит дьоннору кытта бирдиилээн үлэ олус мелтоҕо сыл ахсын отчуоттуур-быыбарды ыр мунньахха этиллэр да үлэ суһуоҕар туох илик, —диэбитэ партийнай тэриллэ секретарын солбуйаччы Н. Н. Атласов.

Киҥини кытта үлэҕэ дуоһаны уурдахха, кини копоруттар ымсыыранбаҕаран дьулустахха эрэ, кини таба суолга турарыгар туһалаах оторуохха сөп. Атын суол суох.

Л. УНАРОВА,
«СО» анал. корр.

Суут суолун сиҥэрдоон

[illegible]

ЭДИТОР: Карл Маркс [illegible] 26 [illegible] ТЕЛЕФОЙНАРЫТ: редактор—21-332, отделлар—[illegible]

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 26 «а». Тираж 3717 экз.
№ ЗАКАЗА 149.